

HET HOUDEN EN LATEN WINTERSLAPEN VAN *ELAPHE QUATUORLINEATA QUATUORLINEATA*.

Door: René van Marle, Perengarde 23, 3992 JM
Houten.

Inhoud: Inleiding - Het voedsel - Het terrarium -
Winterslaap - Slot - Literatuur.

INLEIDING

Sinds 1982 houd ik *Elaphe quatuorlineata quatuorlineata*, de zuideuropese vierstreepslang. Het is de grootste in Europa voorkomende slang, die tot 2,50 m lang kan worden, maar de meeste dieren zijn rond de 1,50 m lang.

Ze komen voor in midden en zuid Italië en Sicilië, en van Istrië in noord-west Joegoslavië, Albanië en west Griekenland (inklusief Korfu) tot en met de eilanden van de noordelijke Cycladen.

Volwassen exemplaren zijn licht grijs of bruinachtig grijs met twee lengtestrepen aan elke kant, die meestal donkerbruin op het voorste gedeelte van het lichaam zijn en verder naar achteren toe zwart worden. De bovenste streep aan elke kant is dorsolateraal en de lagere loopt midden over de flanken. De huid tussen de bovenste lengtestrepen is gewoonlijk donkerder dan die tussen de lager gelegen lengtestrepen en de ventralen.

Ook aan de zijkant van de kop, van het oog tot de mondhoek, loopt een donkere streep.

De onderkant is meestal geelachtig wit, vaak met wat donkere tekening met name op de staart. De rugschubben zijn gekield, wat de dieren een wat "ruw" uiterlijk geeft.

De jongen hebben een rij donkere, meestal zwart-omrande, brede vlekken en strepen op de rug en één of twee rijen kleinere vlekken op elke flank.

De kop van juveniele exemplaren is meestal zwaar getekend, wat bij het ouder worden steeds meer vervaagd. De tekening van de volwassen dieren heeft zich na ongeveer drie jaar ontwikkeld.

Het zijn rustige, vrij onverstoorbare slangen, die zelden bijten, zelfs wanneer ze gevangen worden. Ze kunnen geweldig klimmen, waarbij ze zich met hun buikschilden op de kleinste oneffenheid vast kunnen zetten. Ze voelen zich net zo goed thuis in bomen en struiken als op de grond.

Vierstreepslangen houden van een vrij vochtige warme omgeving; met name op schaduwrijke plekjes houden ze zich graag op. Ze worden vaak gevonden langs bosranden, hagen, open bossen en rotsachtige dichtbegroeide hellingen, maar ook aan de oevers van beekjes. Vooral in de namiddag en schemering is de slang actief. Ook bij warm, bewolkt weer zijn ze eerder te vinden dan bij felle zonneschijn.

HET VOEDSEL

Het voedsel van vierstreepslangen bestaat uit kleine knaagdieren zoals ratten en muizen en dergelijke, maar ook worden vogels, met name nestjongen, eieren en hagedissen gegeten. Grotere prooidieren worden omstrengeld voor ze gegeten worden, kleinere worden vaak levend gegeten.

HET TERRARIUM

Aangezien het redelijk grote klimslangen zijn, hebben ze een ruim en hoog terrarium nodig met voldoende klimgelegenheid. Ik houd ze in een terrarium van 1,10x0,80x1,80 m (lxbxh).

Als schuilplaats kunnen stenen, maar ook een holle boomstronk prima dienst doen. In het terrarium heb ik in het vloergedeelte - wat van tegellijm met natuurstenen is - een verzonken waterbak gemaakt, die via een aftapsysteem in de dubbele bodem ge-

makkelijk geleegd kan worden. Aangezien mijn dieren de gewoonte hebben hun behoefte in het water te doen, is dat op die manier snel en gemakkelijk te reinigen.

Bovenin de bak zijn voor de verwarming drie spots, één van 100 en twee van 60 Watt. Door middel van diverse plateaus van kurkschors op verschillende hoogten kunnen de slangen zelf bepalen hoe warm ze willen "zitten". Bovenin de bak varieert de temperatuur tussen de 30-35°C, terwijl die beneden tussen de 20-25°C is, afhankelijk van het jaargetijde.

Een grote boomstam met veel zijtakken loopt van linksonder tot rechtsboven door de hele bak, wat de dieren veel klimgelegenheid geeft en ook prima helpt bij de vervellingen.

Op de bak staat een lichtregulatie-systeem à la Getreuer aangesloten, wat de dieren een dag/nachten seizoenritme geeft.

WINTERSLAAP

Aangezien ik de mening ben toegedaan, dat een winterslaap tegemoet komt aan het natuurlijke levensritme van de slangen en het bijdraagt aan hun welzijn, houd ik mijn dieren gedurende half november tot februari/maart in winterslaap.

Mede door de opmerkingen van C. de Haan (persoonlijke mededeling, 1982) dat alleen met *Elaphe quatuorlineata quatuorlineata* gekweekt kan worden, indien men ze een winterrust/-slaap geeft, heb ik hiertoe besloten.

Na eerst met succes geëxperimenteerd te hebben met een aantal *Thamnophissen*, ga ik nu als volgt te werk:

Eind augustus, begin september stoppen de meeste van mijn dieren zelf al met eten. Zoniet, dan stop ik zelf met voederen. Gedurende de volgende vier weken krijgen de slangen hierna alleen nog regel-

matig vers water.

De lampen in het terrarium worden vervangen door lampen met een lager wattage (één van 60 en twee van 40 Watt) en mede door het lichtregulatie-systeem neemt naast de lichthoeveelheid per dag ook de lichtintensiteit flink af.

De slangen worden op deze manier langzaam "afgekoeld" en zo voorbereid op de winterslaap. Door de lange periode tussen laatste voeding en uiteindelijke winterslaap wordt voorkomen, dat er onverteerd voedsel in het maag-darmkanaal van de slang achterblijft, wat tot vervelende complicaties tijdens de winterslaap zou kunnen leiden.

De slangen worden hierna, het is dan inmiddels eind oktober begin november, ondergebracht in polystyreen dozen die onder andere voor het vervoer van tropische vissen worden gebruikt. Deze dozen vul ik voor driekwart met vochtig beukeblad. Hierdoor ontstaat er nadat de dozen (waarin zich geen ventilatiegaten bevinden) zijn gesloten, een hoge vochtigheidsgraad die ervoor zorgt dat de dieren tijdens de winterslaap niet kunnen uitdrogen. Door het deksel van iedere doos wordt een thermometer gestoken om de temperatuur binnenin te kunnen controleren. Eenmaal per drie tot vier weken gaan de dozen even open om de dieren te controleren.

De dozen met de slangen zet ik gedurende vier tot vijf maanden op een koude (rustige) zolder., de temperatuur binnen varieert dan tussen de 10 en 0°C.

Eind februari of begin maart, afhankelijk van de weersomstandigheden buiten, worden de slangen via een "opwarmproces" uit de winterslaap gehaald. Van de zolder naar de gang (temperatuur ongeveer 15°C), hierna één nacht en dag in de huiskamer met een temperatuur van ongeveer 19°C en dan uit de dozen het terrarium weer in. De dieren drinken eerst en kruipen de eerste dagen nog wat onwennig rond. Ze zijn niet noemenswaardig in gewicht terug-

gegaan en zien er na "opwarming" iedere keer weer gezond en alert uit.

Na de winterslaap vindt bij alle dieren faeces-onderzoek plaats wat tot op heden altijd negatief is geweest. De slangen eten meestal binnen één tot twee weken weer, met een onvoorstelbare eetlust.

Na drie jaar succesvol winterslapen had ik dit jaar gehoopt op nakweek. Het vrouwtje was dit jaar vier jaar oud en zou dus geslachtsrijp moeten zijn. Maar er hebben helaas geen paringen tussen de dieren plaatsgevonden. Daarom heb ik besloten een en ander deze winter anders aan te pakken en de slangen in ieder geval gescheiden in winterslaap te doen. Het mannetje zal ik eerder en apart "opwarmen". Door "geforceerd" met licht te werken (van 8 naar 16 uur per dag) en hierna de dieren pas bij elkaar te zetten, hoop ik op paringen en uiteindelijk nakweek krijgen.

Mocht dit lukken, dan zal ik hierover zeker berichten.

SLOT

Naar aanleiding van dit artikel hoop ik reacties en of suggesties te krijgen van mensen die ook en mogelijk op andere manieren hun slangen laten winterslapen, om zodoende tot een zo optimaal mogelijke verzorging en winterslaap van onze dieren te kunnen komen. Dit in ieders belang, maar niet in het minst van de slangen zelf.

Alvorens te besluiten; het laten winterslapen heeft nog meer voordelen dan die voor de slangen zelf.

Gedurende de winterslaap kan ik op mijn gemak grote of kleine veranderingen aan het terrarium aanbrengen, zonder de dieren te hoeven storen.

LITERATUUR

- Arnold, E.N., J.A. Burton & D.W. Ovenden, 1978. Elseviers Reptielen en Amfibieën Gids. Pp. 198-199.
- Matz, G. & M. Van der Haeghe, 1977. Thieme's terrariumgids. P. 228.
- Steward, J.W., 1971. The Snakes of Europe. David & Charles, Newton Abbot. Pp. 106-110.
- Trutnau, L., 1981. Schlangen im Terrarium I: Ungiftige Schlangen. Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart. Pp. 154-155.